

[Kai Moltke.]

ning direkte på de større arbejdspladser, hvor egnede afstemningsmuligheder kan fremskaffes.

Endelig en sidste betydningsfuld og principiel ændring i forligsmandsloven indeholdt i vore forslag fra den socialistiske arbejdsgruppe: der må gøres definitivt ende på den karikatur, at nogle store forbund med mange gange titusinder af medlemmer, der stemmer alene ved kompetent forsamling på medlemmernes vegne, også deltager i sammenkædning, hvilket i mange tilfælde kan blive udslagsgivende for afstemninger om et mæglingforslag som helhed, uanset de direkte medlemsafstemninger andetsteds. Forbund med denne i sit væsen udemokratiske struktur må i alle tilfælde fremtidig udelukkes fra enhver sammenkædning eller påbudt gruppeafstemning.

Dette er nogle vigtige hovedpunkter i vort forslag til ændring af lov om mægling i arbejdsstridigheder, der er en reaktion mod en stadig mere udemokratisk tendens i fagbevægelsens udvikling, som truer rettingerne for medlemmerne. Et vigtigt skridt mod reelt fagligt demokrati. Jeg skal i øvrigt henvisne til lovforslaget og de dertil knyttede bemærkninger.

Måske kan dette lovforslag, om ikke andet, få partierne til at afklare, hvad de mener, når der tales om at skabe bedre klima på arbejdspladserne og om industrielt demokrati. Udgangspunktet er fagligt demokrati, og kravene herom har længe været rejst i dansk fagbevægelse. Og denne debat vil blive aktiveret før og under den kommende overenskomstsituation. Herom er ingen tvivl. Lad os altså få lidt demokratiserende lovgivning i praksis i stedet for skønne fraser.

Arbejdsministeren (Lauge Dahlgaard): Herved tillader jeg mig at fremsætte forslag til lov om ændring af lov om mægling i arbejdsstridigheder.

Den 2. oktober 1970 blev der mellem Dansk Arbejdsgiverforening og Landsorganisationen i Danmark indgået en aftale om forhandlingsregler.

Ved § 9 i disse forhandlingsregler er der gennemført en ændring i reglerne om afstemning om et af forligsmanden stillet

mæglingforslag, idet det fastsættes, at der til forkastelse af et mæglingforslag kræves, at over halvdelen af de afgivne stemmer er nej-stemmer, og at disse nej-stemmer udgør mindst 35 pct. af samtlige stemmeberettigede.

Da gennemførelse af denne bestemmelse i forhandlingsreglerne forudsætter en ændring af loven om mægling i arbejdsstridigheder, har de to organisationer i fællesskab anmodet arbejdsministeriet om, at et lovforslag med et sådant sigte fremsættes.

Forligsinstitutionen har over for arbejdsministeriet anbefalet, at der ved ændring af loven om mægling i arbejdsstridigheder tilvejebringes hjemmel for den af hovedorganisationerne aftalte afstemningsordning, idet forligsinstitutionen samtidig har tilkendegivet, at den finder, at den omhandlede afstemningsbestemmelse bør være generelt gældende.

Da regeringen finder det ønskeligt at imødekomme de to hovedorganisationers anmodning og er enig i det af forligsinstitutionen udtalte, stilles der forslag om ændring af loven om mægling i arbejdsstridigheder i overensstemmelse hermed.

Forslaget indeholder tillige en række andre ændringer, hovedsagelig af redaktionel karakter.

Regeringen har herefter fundet det rigtigt, at overvejelse af det ønskelige i gennemførelse af andre ændringer i mæglingsloven indtil videre udskydes. De to hovedorganisationer har under forhandling med arbejdsministeriet erklæret sig enige heri.

Idet jeg henviser til forslaget og bemærkningerne dertil, anbefaler jeg forslaget til folketingets hurtige og velvillige behandling.

Endvidere tillader jeg mig at fremsætte forslag til lov om ændring af lov om retsforholdet mellem arbejdsgivere og funktionærer.

Funktionærloven har siden vedtagelsen af den første funktionærlov i 1938 været ændret flere gange, senest ved loven af 20. marts 1964.

Den daværende arbejdsminister og det folketingsudvalg, der behandlede forslaget, der lå til grund for denne lov, enedes om at gøre spørgsmålet om en eventuel udvidelse af funktionærbegrebet i lovens § 1 samt for-

[Arbejdsministeren.]

skellige spørgsmål vedrørende lovens § 10 om funktionærernes organisationsret og forhandlingsret til genstand for behandling i et sagkyndigt udvalg nedsat af arbejdsministeren.

Udvalget, der blev nedsat i foråret 1964, fik senere pålagt tillige at overveje spørgsmålet om en ændring af bestemmelsen i funktionærlovens § 8 om efterindtægt, således at reglerne om efterindtægt også skulle gælde for en kvindelig funktionærs ægtefælle.

Om dette sidste spørgsmål indstillede udvalget i sin betænkning, afgivet i december 1968, at funktionærlovens § 8 ændredes således, at der på dette punkt gennemførtes en ligestilling mellem mandlige og kvindelige funktionærer. Lovforslaget indeholder en ændring i overensstemmelse hermed.

Om spørgsmålet om udvidelse af funktionærbegrebet i lovens § 1 til også at omfatte undervisningsvirksomhed opnåedes der ikke enighed i udvalget. Et flertal af udvalget fandt ikke grundlag for en sådan udvidelse, medens et mindretal, bestående af lønmodtagerrepræsentanterne, fandt en sådan udvidelse rimelig. Jeg skal herved henvise til udvalgets betænkning.

Spørgsmålet har på grundlag af udvalgets betænkning været gjort til genstand for fortsatte overvejelser, hvori undervisningsministeriet har været inddraget. Resultatet af disse overvejelser er blevet, at der ikke i forslaget er medtaget nogen ændring med sigte på udvidelse af funktionærbegrebet.

Det er regeringens opfattelse, at det er ønskeligt, at alle lønmodtagergrupper efterhånden opnår lignende tryk i ansættelsen som funktionærer. Vejen frem er imidlertid næppe en gradvis udvidelse af funktionærbegrebet, hvorved der tværtimod let vil kunne skabes usikkerhed om grænserne for funktionærlovens område. Regeringen ser med sympati på den udvikling, der synes at være ved at komme i gang, og hvor der mellem løntagere uden for funktionærområdet og arbejdsgiverne i stigende grad aftales ansættelsesvilkår af funktionærlignende karakter.

I overvejelserne om ændring af funktionærloven er også indgået fra anden side fremkomne forslag.

Jeg skal her nævne den række punkter, som Fællesrådet for danske Tjenestemand- og Funktionærforeninger er fremkommet med, og som har været gjort til genstand for forhandling mellem Fællesrådet og arbejdsministeriet.

Fællesrådet peger bl. a. på de særlige problemer for de ældre funktionærer.

Hvor ændrede forhold for virksomheden eller andre omstændigheder bringer ansættelsen til ophør, vil der opstå særlig vanskelige omstillingsproblemer for de funktionærer, der gennem længere tid har været tilknyttet samme virksomhed.

En hjælp for sådanne funktionærer ved omstillingsproblemer opnås efter regeringens opfattelse bedst ved at tilsikre de pågældende funktionærer en ekstra ydelse ved fratrædelse. Det foreslås derfor, at der ved en ny bestemmelse, § 2 a, indføres en sådan „fratrædelsesløn“. Herom henviser jeg i øvrigt til forslaget og bemærkningerne dertil.

Fællesrådet har endvidere peget på, at bestemmelserne om ufravigelighed i særlige tilfælde — f. eks. hvor der er spørgsmål om at ansætte en revalidend — kan medføre, at ansættelse ikke sker.

Regeringen er enig i dette synspunkt, og der stilles derfor forslag om, at der af arbejdsministeren kan fastsættes regler, hvorefter visse af lovens bestemmelser kan fraviges i særlige tilfælde. Herom og om det i øvrigt i forslaget indeholdte henviser jeg til forslaget og de dertil knyttede bemærkninger.

Fra Fællesrådet og i øvrigt også fra anden side har der været rejst spørgsmål om etablering af et særligt navn til at behandle sager om usaglig opsigelse. Dette spørgsmål har været undergivet indgående overvejelser, i hvilke justitsministeriet har været inddraget. Regeringen må være af den opfattelse, at det ikke vil være hensigtsmæssigt at henskyde behandlingen af sager om usaglig opsigelse til et særligt navn. Herved er bl. a. taget i betragtning, at en sådan ordning kunne medføre en uhenigtsmæssig opspaltning af en funktionærsags enkelte bestanddele, og at der allerede efter gældende ret i vidt omfang er sikret sagkundskab i disse sager. Der kan også peges på, at der efter gældende regler er mulighed for at få bevilget fri proces. En nærmere uddybning af

[Arbejdsministeren.]

spørgsmålet vil dog kunne ske under det udvalgsarbejde, som vil finde sted om lovforslaget.

Jeg anbefaler herved lovforslaget til folketingets velvillige behandling.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål om meddelelse af orlov til folketingsmand Niels Andersen.

Formanden: Dersom ingen gør indsigelse, vil jeg betragte det som vedtaget, at den ønskede orlov meddeles fra og med d. 8. november d. å. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Spørgsmål om indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmand Niels Andersen.

Formanden: Dersom ingen gør indsigelse, vil jeg betragte det som vedtaget, at stedfortræderen indkaldes. (Ophold). Det er vedtaget. Gårdejer Alfred Bøgh vil herefter blive indkaldt som midlertidigt medlem af folketinget fra og med d. 8. november d. å. Han har i skrivelse af 3. november d. å. meddelt, at han er villig til at indtræde som midlertidigt medlem.

Den næste sag på dagsordenen var:

Indstilling fra udvalget til valgsprøvelse.

Ordføreren for udvalget til valgsprøvelse (Gerda Møller): I skrivelse af 21. f. m. anmodede folketingsmand Orla Møller om orlov på grund af udsendelse i offentligt hverv fra og med den 21. november d. å., og i sit møde den 27. f. m. vedtog folketinget at meddele den ønskede orlov og at indkalde stedfortræderen som midlertidigt medlem. Første stedfortræder for socialdemokratiet i Ålborg amtskreds, hvor hr. Orla Møller er valgt, er kirkegårdsinspektør Jens Jensen, der i skrivelse af 27. f. m. har meddelt, at han er villig til at indtræde som midlertidigt medlem af folketinget i anledning af hr. Orla Møllers orlov.

I skrivelse af 29. f. m. anmodede folketingsmand Niels Andersen om orlov fra og

med den 8. november på grund af udsendelse i offentligt hverv, og i sit møde i dag har folketinget vedtaget at meddele den ønskede orlov og at indkalde stedfortræderen som midlertidigt medlem. Første stedfortræder for venstre i Ålborg amtskreds, hvor hr. Niels Andersen er valgt, er gårdejer Alfred Bøgh, der i skrivelse af 3. d. m. har meddelt, at han er villig til at indtræde som midlertidigt medlem af folketinget, såfremt folketinget måtte tilstå hr. Niels Andersen orlov.

Udvalget til valgsprøvelse har gennemgået den af indenrigsministeriet i medfør af valgloven udarbejdede stedfortræderliste og de øvrige dokumenter, og udvalget indstiller herefter enstemmigt,

at kirkegårdsinspektør Jens Jensen godkendes som midlertidigt medlem af folketinget fra og med den 2. november d. å., og at gårdejer Alfred Bøgh godkendes som midlertidigt medlem af folketinget fra og med den 8. november d. å.

Hermed sluttede forhandlingen.

Udvalgets indstilling om godkendelse af kirkegårdsinspektør Jens Jensen som midlertidigt medlem af folketinget fra og med den 2. november 1970

vedtoges enstemmigt med 122 stemmer.

Udvalgets indstilling om godkendelse af gårdejer Alfred Bøgh som midlertidigt medlem af folketinget fra og med den 8. november 1970

vedtoges enstemmigt med 123 stemmer.

Den næste sag på dagsordenen var:

Spørgsmål til ministrene.

Af **Henry Møller** til forsvarsministeren:

„Hvilke oplysninger kan ministeren give om udflytning af søværnets skoler til Frederikshavn?“

Skriftlig begrundelse:

Man har i Frederikshavn modtaget meddelelser om udflytning og samling af søværnets skoler i denne by med stor tilfredshed. En sådan udflytning er naturligvis en stor fordel for en by af Frederikshavns karakter. Men inden fordelene kommer, er der naturligvis også problemer, der skal klares. Plan-

[Henry Møller.]

lægning, boligbyggeri og meget andet påvirkes af udflytningen, og jeg finder det derfor ønskeligt, at man i Frederikshavn får nærmere oplysninger om tidsfrister m. v. Mit spørgsmål har til hensigt at give ministeren anledning til at fremkomme med sådanne oplysninger.

Forsvarsministeren (Ninn-Hansen): Det spørgsmål, hr. Henry Møller har stillet, vedrører hele forsvarets udflytning, men drejer sig specielt om udflytningen af søværnet til Frederikshavn.

Jeg vil gerne henvise til den redegørelse, jeg tidligere har givet her i det høje ting, hvoraf fremgik, at regeringen har den opfattelse, at flådestationerne i Korsør og Frederikshavn bør udnyttes mere effektivt; jeg har på baggrund heraf med finansudvalgets tilslutning iværksat udflytning af en række værkstedsområder til Korsør og Frederikshavn. Det er også besluttet at forøge skibsaktiviteten ved flådestation Frederikshavn, idet jeg gør opmærksom på, at det er regeringens hensigt, at Frederikshavn i fremtiden skal være hovedflådebasen, skal være det sted, hvor vi har den største aktivitet for søværnet.

Sideløbende hermed har der været foretaget grundige undersøgelser om mulighederne for at flytte andre aktiviteter fra København til Frederikshavn. En arbejdsgruppe har således for nylig afgivet en indstilling om mulighederne for at flytte en række af søværnets specialskoler dertil. Arbejdsgruppens beretning, der også indeholder en række økonomiske aspekter, har siden afgivelsen været til behandling i finansministeriet.

Under dette arbejde og i forbindelse med undersøgelserne har Frederikshavn kommune og de nordjyske folketingsmedlemmer vist stor interesse for spørgsmålet, hvilket jeg gerne vil udtrykke min taknemlighed for, også fordi Frederikshavn kommune har været i stand til løbende at fremkomme med initiativer og tilbud, som i høj grad har været medvirkende til, at en acceptabel løsning har kunnet skitseres.

Det fremgår af materialet, at de omhandlede specialskoler har en samlet fast stab på 230 personer, og elevantallet varierer mellem 450 og 625 daglig, årlig omkring 7.000.

Udgifterne ved etableringen af specialskolerne i Frederikshavn vil andrage ca. 62 mill. kr. En yderligere udflytning af konstabelskolen vil koste ca. 28 mill. kr. Selv om det er noget, der i givet fald måtte foregå i løbet af nogle år, vil det være nødvendigt at søge ekstraordinære bevillinger, såfremt en sådan udflytning skal gennemføres.

Vi lægger som altid, når det drejer sig om forsvaret, først og fremmest vægt på de beredskabsmæssige hensyn, og i den forbindelse vil jeg gerne sige, at forsvarskommandoen vedrørende dette udflytningsspørgsmål har udtalt, at man ikke finder det betænkeligt af operative og beredskabsmæssige årsager at øge søværnets aktiviteter i Frederikshavn og samtidig foretage en neddæmpning i København.

I forbindelse med behandlingen af sagen om placering af den såkaldte taktiske træner, som finansudvalget gav bevilling til i foråret, men hvor placeringen ikke er bestemt, vil spørgsmålet om udflytning blive behandlet på det førstkommende møde i regeringens økonomiudvalg. Herefter forestår en række andre forhandlinger ikke mindst med søværnets personel. Som det fremgik af de tal, jeg angav, er det mange personer, det kan komme til at dreje sig om, hvis vi gennemfører udflytningen; derfor tror jeg, spørgeren er enig med mig i, at det er ganske nødvendigt at bruge den tid, der skal til også for at drøfte sagen med personalet og dets organisationer.

Jeg forventer endvidere, at der meget snart vil finde en drøftelse sted med finansudvalget i forbindelse med sagen om placeringen af den taktiske træner, og vil også meget gerne holde de nordjyske folketingsmedlemmer orienteret om sagens gang.

Henry Møller: Jeg vil gerne takke forsvarsministeren for det svar, jeg fik på mit spørgsmål. Jeg behøver ikke at knytte flere kommentarer dertil end at sige, at man naturligvis fra Nordjylland og fra Frederikshavn vil være med til det samarbejde, der skal foregå i fremtiden, således at vi kan få det bedst mulige resultat ikke alene for søværnet, men også for søværnets personel, og således at vi kan opnå det klima og gode tilhørsforhold, som vi gerne skulle have inden for værnet.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Sigsgaard* til finansministeren:

„Finder ministeren det rimeligt, at varelagerlovens muligheder for nedskrivning på de såkaldte bindende kontrakter udnyttes således, at der nedskrives på kontrakter, som er indgået mellem aktieselskaber eller firmaer, som reelt beherskes af samme person eller selskab, f. eks. ved at udenlandske datterselskaber her i landet nedskrives på bindende kontrakter indgået med det udenlandske moderselskab?“

Skriftlig begrundelse:

I henhold til loven om skattemæssig nedskrivning på varelagre, varelagerloven, er det tilladt erhvervsdrivende aktieselskaber og personer at foretage nedskrivning på indtil 30 pct. på varekøb foretaget på bindende kontrakt til levering i det kommende regnskabsår, idet det er bestemt, at der højst kan nedskrives på en fjerdedel af et års forbrug. Denne regel blev gennemført, da priserne på råvarer var stærkt svingende og forsyningerne vanskelige.

I dag bruges reglen i en række brancher, hvor der ikke er fare for prisfald. Den virker dermed alene som en mulighed for at nedbringe den skattepligtige indkomst og derved spare skat.

VS har altid ment, at loven var udtryk for en ensidig form for skattebegunstigelse til erhvervslivet og har derfor i foråret foreslået bestemmelsen ophævet.

Det har gennem de senere år vist sig, at bestemmelsen ikke blot bruges i stigende grad, men også at den udnyttes til at foretage nedskrivning på kontrakter, som er indgået mellem aktieselskaber og firmaer, der beherskes af samme personer eller aktionærgrupper. Således foretager udenlandske datterselskaber her i landet nedskrivning på ordrer fra de udenlandske moderselskaber, og en række industrivirksomheder er bevidst delt op i et produktionsselskab og et handels-selskab for derved at udnytte mulighederne for nedskrivning i handelsselskabet på kontrakter med produktionsselskabet. Det samme foregår mellem selskabet og firmaer, hvor f. eks. produktionen udføres af et personejet firma og salget af et aktieselskab. Hundreder af selskaber og firmaer slipper helt for at betale skat ved at bruge bestemmelsen.

Da de pågældende kontrakter kun indgås af skattemæssige årsager og det reelt er de samme personer, der skriver under både som køber og sælger, virker det helt urimeligt, at der tillades nedskrivning selv efter den nugældende lov.

Jeg mener, at den nugældende lovbestemmelse helt skal ophæves, men vil bede ministeren — indtil det eventuelt kan ske — søge at forhindre, at der tillades nedskrivning på kontrakter, der kun er indgået af skattemæssige årsager, mellem økonomisk forbundne og afhængige aktieselskaber og firmaer.

Sigsgaard: Ud over de ordinære afskrivningsregler findes der nogle, som ikke er sagligt begrundet, men i realiteten kun er legalt skattesnyderi.

Nedskrivning på bindende kontrakt er en af dem. Den går ud på, at når et firma har indgået kontrakt om leverance af nogle varer til næste år, kan firmaet allerede i år trække en del af prisen fra på skatteschemat, selv om det endnu ikke har betalt én krone. Der er mange eksempler på, at selskaberne kan mingelere sådan med denne regel, at de helt slipper for at betale skat.

Finansministeren vil jo ikke være med til at afskaffe denne afskrivningsfidus helt, men når der nu findes eksempler på, at et selskab deles op i dels et produktionsselskab, dels et handelsselskab, for at handelsselskabet skal kunne skrive af på sine køb hos produktionsselskabet, og når det er indlysende for enhver, at nært forbundne selskaber, f. eks. benzinselskaberne og deres udenlandske moderselskaber, kan mingelere med reglen, som de har lyst, så er der her tale om, at reglen bruges imod sin hensigt alene for at opnå en skattebesparelse.

Jeg går ud fra, at ministeren, der jo rammer hårdt ud efter almindelige arbejdsindtægter, vil standse i hvert fald dette misbrug.

Finansministeren (Poul Møller): Reglerne om nedskrivning på varelagre og varepartier indkøbt på bindende kontrakt har to hovedformål. For det første giver reglerne erhvervsvirksomhederne mulighed for ved en indkomstopgørelse at tage hensyn til risikoen for prisudsving. For det andet får virksomhederne gennem disse regler mulighed

[Finansministeren.]

for inden for visse rammer at udjævne svingende årsindtægter, så de opnår en mere jævn og stabil skattebetaling samt en skattemæssig kredit. Derimod giver reglerne ikke virksomhederne en definitiv skattebesparelse, idet det beløb, der nedskrives på kontrakter det ene år, kommer til indtægt året efter. Det er altså ikke helt rigtigt, når hr. Sigsgaard i den skriftlige begrundelse taler om hundreder af virksomheder, der på grund af disse regler slipper helt for at betale skat.

I den skriftlige begrundelse siger hr. Sigsgaard, at kontraktnedskrivningerne efter venstresocialisternes opfattelse bør afskaffes. Lad mig for en ordens skyld fastslå, at det er jeg ikke enig i. Den forrige regering fik jo vedtaget en afvikling af disse regler, men det blev ændret efter regeringsskiftet; det begrundedes netop med de to hensyn, jeg nævnte før.

Hr. Sigsgaards spørgsmål går da ud på, om jeg finder det rimeligt, at der også kan nedskrives på bindende kontrakter, der indgår mellem et moderselskab og dets datterselskab, eller i andre tilfælde, hvor de to parter i kontraktforholdet er nært knyttet til hinanden.

I mange tilfælde tror jeg, det kan være helt rimeligt, at man kan opnå den samme skattemæssige kredit, når man handler med et datterselskab el. lign., som når man handler med fremmede. Lad mig som eksempel nævne et aktieselskab, der i mange år har bestilt sine varer hos et fremmed selskab og foretaget nedskrivninger på de pågældende kontrakter; det kan da være en særdeles fornuftig og rimelig disposition, hvis det købende aktieselskab erhverver aktierne i det andet selskab, og jeg kan ikke se, hvorfor det skulle stille selskabet ringere i henseende til kontraktnedskrivning.

Spørgsmålet kan måske give anledning til at nævne varelagerlovens § 4, stk. 1, hvorefter den skattepligtige ikke kan foretage kontraktnedskrivning på et bestilt vareparti, hvis han har videresolgt det. Endvidere er der jo en vis kvantitativ begrænsning i adgangen til kontraktnedskrivning; det nævner hr. Sigsgaard også i den skriftlige begrundelse.

Hr. Sigsgaard anfører, at kontraktned-

skrivning bruges i stigende grad. Jeg har ikke helt den samme fornemmelse, men der foreligger ingen statistik om det, så vi kan altså ikke vide noget præcist.

Sigsgaard: Jeg ved ikke, om jeg kan sige, at det overraskede mig, at ministeren ikke kunne give tilsagn om i hvert fald at standse det, jeg her har kaldt det oplagt urimelige misbrug af reglen, der finder sted; men beklageligt er det i hvert fald.

Ministeren nævnte, at reglen er indført for at imødegå den risiko, der lige efter krigen var for store prisudsving; den risiko tror jeg for det første ministeren er enig med mig om ikke rigtig findes mere. For det andet er det ikke en risiko, der gør sig gældende, når talen er om to nært beslægtede selskaber; de kan jo fastsætte deres interne priser fuldstændig, som de har lyst til.

Ministeren sagde videre, at der ikke ville være tale om nogen varig besparelse for selskaberne. Det er jeg ikke helt enig i. Hvis der er tale om selskaber, der er inde i en stærk udvikling, og som foretager indkøb, der er stærkt stigende fra år til år, er der i og for sig tale om en i hvert fald temmelig varig besparelse. Jeg vil gerne stille et tilægsspørgsmål. Ministeren sagde, at han ikke kunne vurdere, om jeg havde ret i, at der var tale om en stigende brug af bestemmelsen på den måde, som jeg beskrev. Jeg vil gerne spørge, om ministeren kan foretage en undersøgelse f. eks. ved at spørge et par udvalgte kommuner om, hvor meget reglen bruges, og hvad brugen af den koster staten og kommunerne i skatteindtægt; så har vi ligesom lidt mere grundlag for at diskutere.

Jeg kan tilføje, at de oplysninger, jeg har givet i den skriftlige begrundelse for mit spørgsmål, stort set er blevet bekræftet af skattedirektør Kaj Holm i Århus i radioens Orientering i aftes.

Finansministeren (Poul Møller): Af hensyn til hele bedømmelsen af afskrivningsregelsystemet vil jeg gerne prøve at undersøge, om jeg kan fremskaffe noget materiale, således at vi kan få størrelsesforholdet nærmere belyst.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af Kai Moltke til justitsministeren:

„Ager ministeren at foreslå en ændring i straffelovens lidet effektive ågerparagraf (paragraf 282), eller skal udlånsrente på op til 300 pct. p. a. fortsat være legal inden for rammerne af regeringens såkaldte indkomstpolitik?“

Kai Moltke: Det er et gammelt spørgsmål, jeg har draget frem her i folketinget. Både justitsministeren og jeg erindrer sikkert, at det ikke er første gang, vi beskæftiger os med disse sager.

Jeg rejste første gang spørgsmålet den 24. maj 1967 over for justitsministerens forgænger, og da lovede man, at man ville undersøge det sammen med justitsmyndighederne. Jeg rejste det endvidere den 8. marts 1968 og fik den oplysning af justitsministeren, at man ville vende tilbage til spørgsmålet gennem et udvalg eller en kommission med højesteretsdommer Schaumburg som leder.

Når tingene ligger sådan, kan det efter så lang en behandling ikke undre mig, at politiet for nylig for anklagemyndighedens vedkommende afgav en meget klar erklæring gående ud på, at man godt forstår, at den pågældende reagerer over for en effektiv rente på 300 pct. om året, men hvis der ikke foreligger en egentlig udnyttelse af en eventuel nødsituation hos låntageren, er der ikke tale om åger i straffelovens forstand. Hvis låntageren derimod udtrykkelig har meddelt pengeudlåneren, at han ville komme i meget alvorlige vanskeligheder, hvis han ikke fik dette beløb, ville der være tale om åger.

Ja, nu ved justitsministeren jo lige så godt som jeg, at hvis man siger, man befinder sig i en meget vanskelig økonomisk situation, får man ganske simpelt ikke noget lån, og så behøver man ikke at diskutere rentens højde.

Men nu er regeringen jo inde på det eksperiment, som hedder indkomstpolitik, og når man mener, at man kunne lægge en indkomstpolitisk ramme og lade staten kontrollere i alle enkeltheder, hvorvidt samfundskonønomien holder til, at f. eks. en arbejdsmand får 10 øre mere i timen, så kan jeg da ikke tro, at justitsministeren vil mene det rimeligt, at vi har en lovgivning her i landet, som skaber en sådan ulighed, at man simpelt hen også i fremtiden siger, at man

godt må tage en rente på 300 pct. ved privat långivning, at det ikke er i overensstemmelse med straffeloven.

Det er derfor, jeg har ønsket at genoptage spørgsmålet og spørge justitsministeren: skal det fortsat være muligt lovligt og uden om straffelovens rammer at tage en ågerrente på 300 pct. om året?

Justitsministeren (Thestrup): Som det vil være spørgeren bekendt — spørgeren nævnte det endog selv — nedsatte jeg i juni 1968 på foranledning netop af et spørgsmål, som spørgeren stillede, et udvalg, hvis opgave det er at fremkomme med en vurdering af de gældende strafferetlige og civilretlige regler vedrørende åger og eventuelt stille forslag om ændrede regler. Det er ved udvalgets nedsættelse forudsat, at spørgsmålet om finansieringen og afbetalingsdelen indgår i udvalgets overvejelser.

I oktober 1968 blev udvalget i anledning af et spørgsmål fra Søren B. Jørgensen anmodet om også at overveje problemerne omkring spekulationen med pantebreve.

I forbindelse med behandlingen af forslag til beslutning vedrørende Boss of Scandinavia redegjorde jeg i april 1969 for udvalgets hidtidige arbejde. Som jeg dengang gav tilsagn om, henstillede jeg i maj 1969 over for udvalget, at det fremmede sit arbejde mest muligt.

Det er over for mig oplyst, at udvalget nu i det væsentlige har afsluttet behandlingen af det indhentede omfattende materiale og har påbegyndt udarbejdelse af sin betænkning. Denne forventes at kunne foreligge i første halvdel af 1971. Førind udvalgets betænkning foreligger, finder jeg det meget vanskeligt at foretage den nødvendige vurdering af, om der er behov for ændring af straffelovens § 282 eller andre lovgivningsmæssige foranstaltninger. Jeg mener derfor, det vil være rigtigst at afvente udvalgets betænkning, der som nævnt kan ventes i løbet af nogle få måneder.

Kai Moltke: Ja, jeg ventede i og for sig ikke andet svar nu. Man er klar over, at det er et meget vigtigt spørgsmål, og vi har fået at vide fra politiets side, at det er en meget uholdbar straffelov, vi har. Når man så særlig beskæftiger sig med andres indtægter og former for indtægt, synes jeg virkelig, det

[Kai Moltke.]

villende være en god moralsk begyndelse, hvis justitsministeren sørgede for, at vi, inden vi bliver præsenteret for mere indkomstpøolitik, i alle tilfælde fik korrigeret de strafferetlige og civilretlige bestemmelser, der her er tale om. Det civilretlige er vel aftaleloven og dens bestemmelser; det kan dog ikke være afhængigt af alt det andet her.

Men hvis det virkelig er sådan, at man ikke på et enkelt punkt er i stand til at gribe ind mod oplagt åger, kan jeg kun fra denne talerstol opfordre befolkningen til, så længe visse mennesker uhindret kan indhøste 300 pct. i renter, at blæse alle de indkomstpøolitiske fraser en lang march.

Justitsministeren (Thestrup): Jeg kender ikke den sag, det ærede medlem hentyder til; det er nok ikke så oplagt en sag, som det ærede medlem mener. Og jeg kan i alt fald ikke se, at dette spørgsmål har noget som helst med indkomstpøolitik at gøre.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af **Kjær Rasmussen** til justitsministeren:

„Vil ministeren nu bekræfte, at politiets efterretningstjeneste udfører opgaver, pålagt den som følge af Danmarks NATO-medlemskab?“

Skriftlig begrundelse:

I kraft af et, menneskeligt set, beklageligt sygdomstilfælde er det kommet til offentlighedens kundskab, at danske efterretningsfolk jævnlig deltager i rutinemæssige komitémøder i NATO-hovedkvarteret uden for Bruxelles.

Fra VS' side har vi utallige gange søgt at efterspore, hvad der lå bag den daværende justitsminister K. Axel Niensens udtalelser i folketinget den 15. november 1967. I anledning af et radikalt forslag vedrørende privatlivets fred udtalte den daværende justitsminister bl. a.: „Danmark er også fortsat medlem af NATO og har i denne egenkab forpligtelser, som ikke kan opfyldes

uden et arbejde som det, efterretningstjenesten udfører.“ (Sp. 1278, Folketingets Forhandlinger 119. årgang, 1967-68, 1. samt ling).

Den nuværende regering har lige siden erklæringen af 30. september 1968 insistere på, at den er ophørt med at registrere lovlig politisk virksomhed. Derfor forekommer det meget mærkeligt, at en civil dansk politimand deltager i rutinemæssige møder i det militære NATO-hovedkvarter.

Kjær Rasmussen: Regeringen har kun sig selv at takke for, at den stadig må besvare spørgsmål, som vedrører efterretningsvæsenet. For selv under store debatter her i salen har det været umuligt at trænge igennem det fletværk af halve sandheder og hele løgne, som omgiver dette uvæsen. (*Afbrydelse af udenrigsministeren [Poul Hartling].* Med udenrigsministerens tilladelse: jo.

Når VS så stædigt forfølger disse sager, skyldes det ikke, at vi er fremmede agenter, eller at vi lider af forfølgelsesvanvid eller af noget andet slemt. Vi stiller disse spørgsmål, og vi rejser disse debatter ud fra en oprigtig bekymring for den portion demokrati, vi dog har i Danmark. Derfor må vi vende os mod det statsautoriserede snageri af demokratiske grunde, og derfor ængstes vi virkelig for den rolle, som NATO stadig tydeligere har, nemlig at skulle beskytte de privatkapitalistiske interesser i medlemslandene. Vi har jo set, at selv det svageste tegn på, at sociale forandringer muligvis var på vej i et medlemsland, var nok til, at det pågældende medlemsland fik en juntaregering i NATO-regie.

På denne baggrund er det, at vi er foruroiget over danske efterretningsfolks rutinemæssige besøg i NATO-hovedkvarteret. Vi synes, det bør stå helt klart for befolkningen, at NATO-medlemskabet også betyder indgreb i de grundlovssikrede frihedsrettigheder, og derfor beder vi ministeren bekræfte, at politiets efterretningstjeneste udfører opgaver, som er pålagt det som følge af Danmarks NATO-medlemskab. Vi synes,

[Kjær Rasmussen.]

befolkningen må have krav på at vide, hvad det er, venstre, de konservative og socialdemokratiet i sin tid luskede os ind i.

Justitsministeren (Thestrup): Det er en selvfølge, at Danmark som medlem af NATO må sørge for sikkerhedsbeskyttelse af oplysninger, der er af fælles interesse for NATO-landene. Regeringen har pålagt politiets efterretningstjeneste at bistå med gennemførelsen og føre tilsyn med overholdelsen af disse sikkerhedsmæssige foranstaltninger inden for den civile statsadministration. Repræsentanter for politiets efterretningstjeneste deltager som naturlig følge heraf fra tid til anden i møder i NATO-hovedkvarteret om udarbejdelse og gennemførelse af fælles sikkerhedsbestemmelser og forholdsregler til beskyttelse af NATOs oplysninger og dokumenter.

Kjær Rasmussen: Jeg vil ikke just påstå, at jeg kan takke justitsministeren for et oplysende svar, men et svar kom der jo da. Jeg kunne forstå, at det drejede sig om sikkerhedsmæssige foranstaltninger.

Jeg ved ikke, om det er for meget at spørge justitsministeren sådan helt direkte, hvad det er for vigtige sager, politiets efterretningsvæsen har at drøfte med NATO oven i købet på rutinemæssige møder, således som vi har forstået det af dagspressen. Hvad er det for forpligtelser, man har over for NATO? Og hvad er det for forpligtelser, man på disse møder opfylder over for NATO? Jeg synes, at befolkningen må have et rimeligt krav på at vide, hvad det egentlig er, der foregår.

Justitsministeren (Thestrup): Ja, det er for længst gået op for mig, at det ærede medlem har svært ved at forstå, hvad der bliver sagt. Jeg har givet en så tydelig og klar og udførlig besvarelse af det ærede medlems ejendommelige spørgsmål, at jeg ikke finder anledning til at komme nærmere ind på det.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af **Lennart Larson** til indenrigsministeren:

„Vil ministeren overveje at ændre lovgivningen således, at man kan pålægge

landvæsenskommissionerne at foretage sådanne partsfordelinger mellem offentlige og private vandværker, som bliver nødvendige for at udføre de planer vedrørende den fremtidige vandforsyning, som er nævnt i vandforsyningslovens § 2?“

Skriftlig begrundelse:

En af de mange motiveringer for kommunesammenlægningerne var hensynet til forbedret vandforsyning. Imidlertid har det i mange storkommuner vist sig vanskeligt under den gældende lovgivning i fremtiden at sikre et sådant samarbejde mellem kommunale og private vandværker, at befolkningen opnår konstant forsyning af vand af god kvalitet.

Efter den nye lov om vandforsyning (lov nr. 169 af 18. april 1969) forpligtes kommunerne i § 2 til „at udarbejde planer for den fremtidige vandforsyning under hensyntagen til den igangværende eller forventede udvikling“. Hvor forholdene taler derfor, særlig hvor en undersøgelse af vandforekomster og en eventuel vandforsyning bør omfatte flere kommuner, berettiges amtsrådene til at koordinere en sådan planlægningsudførelse. En paragraf, der klart satser mod forbedring af kvalitet, kontrol samt billiggørelse, en rationalisering og forenkling af vandforsyningsforholdene helt op til amtsregional forsyning.

Efter lovens § 7 har indenrigsministeren den øverste administrative myndighed og overvejer, hvilke foranstaltninger der bør træffes for, at der til stadighed kan være en efter forholdene god og tilstrækkelig vandforsyning. I alle kommuner er der — ud over de kommunale værker, der umiddelbart indgår i samarbejdet — i snesevis af andelsselskaber og interessentskaber, der vandforsyner større eller mindre områder, og som med egne bestyrelser og afvigende afgiftsberegninger ikke er pligtige at deltage i planlægningerne eller at tage hensyn til konsekvenserne af den i § 2 nævnte planlægning.

Ifølge § 26, stk. 1, har en kommunalbestyrelse, som har fundet, at hensynet til befolkningens almindelige forsyning med vand har krævet en samordning af vandforsyningsforholdene inden for en kommune, i konsekvens heraf udarbejdet plan for en samlet forsyning og derefter indbragt spørgsmålet for en landvæsenskommission.

[Lennart Larsson.]

Uanset bestemmelsen i § 26, stk. 2, har en landvæsenskommission tilbagesendt sagen med forespørgsel om, hvilken hjemmel der er i gældende lov til at gennemføre den forelagte partsfordeling af de investeringer i nødvendige ledningsanlæg, et samarbejde og dermed samkøring nødvendiggor.

Lennart Larsson: Jeg er helt enig i formålet med loven om vandforsyningen og de pligter, der herigennem er pålagt vore kommuner, men skal det slogan, der under kommunalreformen var en gennemgående argumentation, én by — én kommune, have nogen mening, er det netop ved løsningen af opgaver som denne, hvor bysamfundet skal kunne fungere som en enhed.

Imidlertid er den løsning, loven peger på, ekspropriationen, den dårligst mulige, den mest bekostelige, og for mange kommuners vedkommende vil det tage mange år at få løst opgaven. Såfremt der derimod som foreslået gives landvæsenskommissionen mulighed for at foretage en partsfordeling mellem de private og de offentlige vandværker, vil det gennem et samarbejde kunne lykkes at lave en ordning for vandforsyningen, der vil være rimelig og hurtig, idet et værk, der har fået en vandindvindingsret af samfundet, også naturligt vil betragte det som sin pligt at være med til at løse vandproblemerne i et bysamfund. Den, der har retten, har også pligten.

En ekspropriation vil ikke alene være en dårlig, dyr og langsom løsning — i forureningssspørgsmål er tid ikke alene penge — men der kan ske uoprettelige skader.

Indenrigsministeren (H. C. Toft): Det har i de sidste år været et kendt problem, at man i udviklingsområder har måttet erstatte en tidligere noget spredt og tilfældig vandforsyning med et system af større, bærekraftige vandværker. Her i landet er spørgsmålet blevet accentueret ved kommunalreformens ikrafttræden, hvor en række kommuner, som hidtil har haft deres forhold ordnet gennem en større vandforsyning, er blevet sluttet sammen med kommuner, hvis vandforsyning har bygget på private vandværker af ofte meget vekslende kvalitet. De nye storkommuner har herefter i overensstemmelse med vandforsyningsloven måttet

gå i gang med at lægge planer for, hvorledes dette system af vandværker kan komme til at danne grundlag for kommunens fremtidige vandforsyning. Der kan herunder blive tale om helt at nedlægge dårlige værker og trække andre frem, der skal bære den fremtidige udvikling. Der kan også blive tale om at bevare bestående værker, men køre dem ledningsmæssigt sammen, så de kommer til at udgøre en samlet vandforsyning.

I vandforsyningsloven af 1969 findes hjemmelen for at tilvejebringe sådanne samlede ordninger i § 26. Efter bestemmelsen kan en kommunalbestyrelse, der finder, at hensynet til befolkningens almindelige forsyning med vand kræver en samordning af vandforsyningsforholdene inden for kommunens område, rejse spørgsmålet over for en landvæsensret om tilbagekaldelse af private vandværkers vandindvindingsstilladelser. Kommunalbestyrelsen kan samtidig rejse spørgsmål om ekspropriation af det private værks anlæg. Efter § 26 kan der blive tale om erstatning også for inddragelse af selve vandindvindingsstilladelsen. Hele ordningen betyder, at hvis et privat vandværk ikke frivilligt vil indgå under en samlet plan, må kommunen over for landvæsensretten nedlægge påstand om, at værket overtages af kommunen.

Jeg forstår spørgsmålet fra hr. Lennart Larsson sådan, at han kunne tænke sig at supplere § 26 med en regel, der giver kommunalbestyrelsen mulighed for at nedlægge en mindre vidtgående påstand, nemlig at det private vandværk, hvis det ønskes det, opretholdes som privat, men forpligtes til at gå med i foranstaltninger, herunder f. eks. ledningsarbejde, som samordningen gør ønskelige.

Spørgsmålet om hjemmel til at gennemføre mindre vidtgående foranstaltninger end en egentlig overtagelse af et privat vandværk har ikke tidligere været rejst over for indenrigsministeriet. Jeg vil ikke afvise, at det kan være heldigt at få § 26 smidiggjort på den måde, der er omtalt, og jeg vil derfor forelægge spørgsmålet for det vandforsyningsråd, som omhandles i lovens § 8, og som jeg netop i disse dage har nedsat.

Lennart Larsson: Jeg vil ganske kort sige tak til ministeren for den positive modtagelse, mit forslag har fået, og jeg håber så, at

[Lennart Larson.]

man vil kunne få lovgivningen lavet således, at den vil være smidig og let at administrere for kommunerne.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Erik Hansen* (Vejle amt) til indenrigsministeren:

„Kan ministeren oplyse, hvornår den af ministeren nedsatte tekniske arbejdsgruppe vil fremkomme med retningslinjer for planlægning af sygehusvæsenets fremtidige udbygning, og om statshospitalernes placering og forhold til amterne vil indgå heri?“

Skriftlig begrundelse:

Begrundelsen for mit spørgsmål er indenrigsministeriets cirkulære af 2. februar 1970, hvori meddeles, at indenrigsministeriet efter forhandling med sygehusrådet har nedsat en teknisk arbejdsgruppe til at fremkomme med forslag til vejledende retningslinjer for planlægning af sygehusvæsenets fremtidige udbygning.

Amterne savner hårdt disse vejledende retningslinjer, som må være en forudsætning for den videre planlægning af sygehusvæsenet inden for amterne. Man kan ikke tage stilling til spørgsmål i forbindelse med planlægning, før man kender retningslinjerne for den fremtidige udbygning. Jeg mener også, det er vigtigt, om indenrigsministeren allerede nu kan give oplysning om statshospitalernes placering i forhold til amterne, da dette ikke er uden betydning for en fornuftig og rationel planlægning af hele sygehusvæsenet.

Erik Hansen (Vejle amt): Ved kommunalreformens gennemførelse blev det pålagt amterne at udarbejde en plan for løsningen af amternes sygehusopgaver på grundlag af vejledende retningslinjer, som indenrigsministeriet udfærdigede efter indstilling fra sygehusrådet. Det er en selvfølge, at sådanne retningslinjer ikke kan udarbejdes fra den ene dag til den anden. Det må tage en rimelig tid.

Sygehusvæsenets udgifter, såvel anlægsudgifter som driftsudgifter, er meget store, men sikkert ingen drømmer om, at vi ikke skal have et effektivt sygehusvæsen. Derfor

er det helt rigtigt, at amternes sygehusvæsen skal betragtes som en enhed og styres af ét sygehusudvalg for hele amtet mod tidligere et udvalg for hvert enkelt sygehus. Det vil betyde en bedre planlægning, man vil bedre kunne indarbejde de forskellige specialer, og derved sikrer man sig, at man får den størst mulige udnyttelse af de beløb, der bevilges på dette meget væsentlige område.

Det er imidlertid vanskeligt for amternes sygehusudvalg at disponere for tiden. Man kan ikke planlægge, fordi man savner de vejledende retningslinjer. Det vil derfor være af stor betydning, hvis indenrigsministeren kan oplyse, hvornår disse kan foreligge. Hvis venteperioden bliver forholdsvis kort, vil man i mange tilfælde kunne klare sig med midlertidige løsninger af problemerne; man ved da, at disse vil søges løst på den mest rationelle måde inden for overskuelig tid.

For de amter, hvori der er placeret statshospitaler og f. eks. institutioner under åndssvageforsorgen, vil det være af stor betydning allerede nu eller senest samtidig med, at man skal i gang med planlægningsarbejdet, at få kendskab til, om statshospitalerne skal overgå til amterne, og fra hvilket tidspunkt dette skal ske, således at amterne kan opnå den bedst mulige samlede planlægning af hele sygehusvæsenet.

Indenrigsministeren (H. C. Toft): Jeg vil gerne allerførst sige til hr. Erik Hansen (Vejle amt), at jeg fuldt ud forstår og anerkender berettigelsen af, at amterne ønsker så hurtigt besked som overhovedet muligt om de vejledende retningslinjer for planlægningen af sygehusvæsenets fremtidige udbygning, således som den nye sygehuslov pålægger indenrigsministeriet at udfærdige dem. Det kan vel på den anden side ikke undre — og det fremgik jo også af begrundelsen for spørgsmålet — at det må tage nogen tid; det havde spørgeren også forståelse for.

Som meddelt i indenrigsministeriets cirkulære af 2. februar 1970 nedsatte ministeriet den 4. november 1969 en teknisk arbejdsgruppe til at fremkomme med forslag til de omhandlede vejledende retningslinjer. Jeg ved, at denne arbejdsgruppe, der har haft medicinaldirektøren til formand, har arbejdet overordentlig intenst med op-

[Indenrigsministeren.]

gaven, og jeg er glad for i dag at kunne sige, at indenrigsministeriet netop har modtaget arbejdsgruppens forslag.

I overensstemmelse med sygehusloven vil jeg nu snarest optage forhandling med sygehusrådet om det modtagne forslag, og det er mit håb, at disse forhandlinger vil kunne gennemføres så hurtigt, at de vejledende retningslinjer kan offentliggøres og udsendes til de kommunale sygehusmyndigheder ganske kort efter årsskiftet 1970-71.

Med hensyn til spørgsmålet om statshospitalernes placering og forhold til amterne vil det selvfølgelig indgå i de vejledende retningslinjer, men jeg vil gerne gentage, hvad jeg har sagt før, nemlig at jeg først i disse dage har modtaget arbejdsgruppens forslag, som indenrigsministeriet derfor endnu ikke har haft lejlighed til at behandle nærmere.

I øvrigt kan jeg sige, at det er regeringens opfattelse, at målsætningen for organisationen af det psykiatriske hospitalsvæsen her i landet må være, at dette i styrelsesmæssig henseende i fremtiden bør ligestilles med det almindelige sygehusvæsen, der ejes og drives af kommunerne, og at der følgelig må gennemføres en overdragelse af statens hospitaler for sindslidende til kommunerne. Ud fra denne målsætning er der den 2. oktober 1970 nedsat et udvalg til at undersøge de problemer, der knytter sig til den praktiske gennemførelse af overdragelsen. Jeg vil dog i denne forbindelse gerne understrege, at der næppe kan være tvivl om, at der vil være meget væsentlige problemer forbundet med en sådan overdragelse af det psykiatriske hospitalsvæsen til amtskommunerne. Der er jo her tale om, at et betydeligt afsnit af landets samlede sygehusvæsen skal overflyttes fra statsligt til kommunalt regie. Hertil kommer, at den nuværende placering af statshospitalerne rundt om i landet i de fleste tilfælde ingen relation har til de amtsgrænser, vi kender i dag, samt at de forskellige statshospitaler og statshospitalsafdelinger er af særdeles varierende standard.

Uanset at indenrigsministeriet som nævnt ikke har haft lejlighed til at behandle forslaget til vejledende retningslinjer, er jeg dog bekendt med, at forslaget også indeholder bemærkninger om udviklingstendenserne inden for psykiatrien. Det er vel en selvføl-

ge, at statshospitalsudvalget i sit arbejde vil tage hensyn til denne del af de vejledende retningslinjer om sygehusvæsenets planlægning. Når resultatet af dette udvalgsarbejde foreligger, vil indenrigsministeriet kunne udsende supplerende vejledende retningslinjer for amtskommunernes planlægning af denne del af sygehusvæsenet.

Erik Hansen (Vejle amt): Jeg vil gerne takke indenrigsministeren for svaret, som jeg for den første del af spørgsmålets vedkommende sådan set var nogenlunde klar over, men det var interessant at høre besværelsen af den sidste del. Jeg er klar over, der er mange vanskelige opgaver, der skal løses, men jeg tror, man ude omkring vil hilse med tilfredshed, at der nu er blevet løftet lidt af sløret for de betingelser, man skal indgå under. Det er vigtigt, at det hele sammenarbejdes til en enhed, og der kan spares mange penge ved en rationel udnyttelse af hele vort sygehusvæsen.

Jeg siger tak for det positive svar.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af **Ulla Worm** til indenrigsministeren:

„Vil ministeren medvirke til, at gæstearbejdere i større udstrækning kan nyde godt af forebyggende tb-undersøgelser?“

Ulla Worm: Jeg har tidligere her i folketinget haft lejlighed til at gøre opmærksom på problemet med den forebyggende tb-undersøgelse for vore gæstearbejdere. At det stadig er et problem, viser den sidste tids udtalelser i pressen. Jeg ved naturligvis godt, at sundhedsmyndighederne opmærksomt følger dette spørgsmål, og jeg forstår også udmærket, at det ikke er helt enkelt, dels fordi vore gæstearbejdere ofte kommer fra lande, hvor de sundhedsmæssige og sociale forhold ikke er helt på linje med vore, dels fordi de ofte her i landet ikke har alt for gode forhold at bo under, og sidst, men ikke mindst nærer vore gæstearbejdere måske på grund af manglende oplysning en alvorlig frygt både for sygdom og i endnu højere grad for hospitalsindlæggelse.

Vi skulle meget nødig her i landet opleve en genoplussen af tuberkulosen. Danmark har stadig brug for det tilskud til arbejdskraften, som gæstearbejderne udgør, og da

[Ulla Worm.]

sundhedstilstanden både hos befolkningen og hos gæstearbejderne er af så stor betydning, har jeg fundet det rigtigt igen at rejse spørgsmålet over for indenrigsministeren om fastere regler for udlændinges tb-undersøgelse.

Indenrigsministeren (H. C. Toft): Som nævnt af fru Ulla Worm har det ærede medlem tidligere rejst spørgsmål her i folketinget om forebyggende tuberkuloseundersøgelse af udenlandske arbejdere, der kommer til Danmark. Jeg udtalte dengang håb om, at det ville lykkes at etablere en systematisk tuberkuloseundersøgelse af alle udenlandske arbejdere, og at der kunne gennemføres en ordning, som ville indebære, at denne undersøgelse kunne ske på et så tidligt tidspunkt som muligt.

I den mellemliggende tid har et af arbejdsministeren nedsat udvalg til behandling af de udenlandske arbejderes forhold i Danmark i en skrivelse af juni 1970 henledd opmærksomheden på, at der, når det af justitsministeren i folketinget fremsatte forslag til lov om ændring af lov om udlændinges adgang til landet m. m. er gennemført, forventes oprettet et register, og udvalget har endvidere udtalt, at de i registeret indeholdte oplysninger vil give de praktiske muligheder for etablering af helbredsundersøgelser.

Udvalget henstillede, at arbejdsministeriet rettede henvendelse til indenrigsministeriet med henblik på etablering af helbredsundersøgelse af udenlandske arbejdere her i landet. I en skrivelse af 8. oktober i år har jeg meddelt arbejdsministeren, at indenrigsministeriet er enig i de synspunkter, der er fremført af udvalget til behandling af de udenlandske arbejderes forhold i Danmark, hvorefter der generelt bør etableres tuberkuloseundersøgelse af de udenlandske arbejdere, uanset fra hvilket land de måtte komme. Jeg understreger, at denne undersøgelse efter indenrigsministeriets opfattelse bør ske hurtigst muligt, efter at de udenlandske arbejdere har fået arbejdstilladelse og er ankommet her til landet.

En forudsætning for at gennemføre en systematisk tuberkuloseundersøgelse af de udenlandske arbejdere er som nævnt den omtalte etablering af et register. Så snart de

praktiske muligheder for systematiske undersøgelser således er tilvejebragt, er indenrigsministeriet rede til i et cirkulære til amtskommunerne samt til Københavns og Frederiksberg kommune at foreslå, at de udenlandske arbejdere bliver behandlet på lige fod med danske statsborgere med hensyn til betaling for tuberkuloseundersøgelse, det vil sige, at tuberkuloseundersøgelserne sker vederlagsfrit for den undersøgte, mens kommunerne modtager almindeligt sygehus-tilskud til nedsættelse af udgifterne.

Ulla Worm: Jeg vil gerne takke indenrigsministeren for det meget positive og meget oplysende svar, som jeg er meget glad for, og som jeg tror at alle, der har med disse spørgsmål at gøre, også vil være meget glade for.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Arne Larsen* til boligministeren:

„Hvilke skridt agter ministeren at tage for at hindre, at lejligheder i nyt byggeri i lange tider står tomme på grund af udlejningsvanskeligheder som følge af et for højt huslejeniveau?“

Arne Larsen: Jeg har stillet mit spørgsmål, fordi jeg går ud fra, at boligministeren er bekendt med, at det nye udlejningsbyggeri står over for meget store vanskeligheder, idet det har meget svært ved at få udlejet de nybyggede boliger, efter min opfattelse på grund af de alt for høje huslejer. Trods rentesikring koster nu en 1½ værelses beskeden lejlighed 1.000 kr. om måneden, og en nogenlunde anstændig familiebolig 1.500 kr. om måneden, hvortil kommer indskud på 6.000-13.000 kr.

I et byggeri i Hørsholm, Ådalsparken, har således nu i 1½ år ca. 150 boliger stået tomme, og det til trods for, at man, efter hvad borgmesteren oplyser, har været særdeles energisk for at få udlejet de 680 lejligheder. Man har annonceret i dagspressen, man har udsendt en boligavis i 42.000 eksemplarer, man har tilbudt andre almennyttige boligselskabers boligsøgende, at de kunne få boliger i Hørsholm, men alt sammen uden held. Arbejdernes Andels-Boligforening melder også om besværligheder, et byggeri på Lyngbyvejen står over for meget store

[Arne Larsen.]

udlejningsvanskeligheder, men det forstår man, når en 2 værelses lejlighed her skal koste 1.400 kr. om måneden, og der kræves 9.400 kr. i indskud. Hvad mon disse boliger kommer til at koste, den dag rentesikringsordningen er bortfaldet og man skal til at betale 12-14 pct.s renteudgifter, som jo lægges oven på huslejen? Fortsætter dette, kan vi risikere i tusindvis af ledige boliger og også byggekrak, og derfor må jeg gå ud fra, at regeringen alvorligt overvejer, hvad der kan gøres for at klare den målsætning, som jo alle har, at sikre alle borgere sunde boliger til overkommelige priser.

Boligministeren (Hastrup): Vi har i boliglovgivningen regler om rentesikring, om boligsikring og om lån til finansiering af boligindskud. Hensigten med disse regler, som jo navnlig har betydning for husstande med børn og lave indkomster, og hvorefter tilskuddene kan andrage meget betydelige beløb, er dels at nedbringe kostlejen, dels at nedbringe risikoen for ledige boliger bl. a. i det almennyttige byggeri.

Ved boligministeriets behandling af sagerne søger vi at holde udgifterne så langt nede som muligt under hensyntagen til, jeg kan måske endog sige på trods af, de krav, der i dag stilles til boligens udstyr, standard og størrelse. Vi følger nøje forløbet af udlejningen i det almennyttige byggeri. Netop inden for de seneste måneder har vi undersøgt, hvorledes udlejningen forløber såvel i hovedstadsområdet som i Århus, Ålborg og andre købstæder. Det er herved konstateret, at der ikke generelt er tegn på, at der står lejligheder tomme i længere tid, selv om der visse steder har kunnet spores en vis træghed med hensyn til udlejningen af de største lejligheder.

Ådalsparken, som hr. Arne Larsen omtalte, er en bebyggelse med 700 lejligheder af forskellig størrelse. De første lejligheder var færdige til indflytning i juli 1969 og de sidste her i forsommeren. Lejen er kalkuleret til 140 kr. pr. m². Det er rigtigt, at der har været visse udlejningsvanskeligheder og endnu står knap 160 lejligheder ledige. Men jeg kan da oplyse, at der i september-oktober måned er indgået 68 nye lejemaal, i samme periode har 27 boligsøgende fået tilbudt en lejlighed, men har endnu ikke ac-

cepteret endeligt, og 50 er skrevet på venteliste til lejlighedstyper, som ikke længere er ledige.

Det kan selvfølgelig siges at være mærkeligt, at der i en boligknap tid kan opstå et fænomen som ledige og tomme lejligheder. Vi har nu igennem en meget lang årrække vænnet os til, at nybyggeriets lejligheder alle er udlejet, så at sige før de endnu er færdige til indflytning, men man må på den anden side se i øjnene, at det ikke kan være ved, og det kan heller ikke være målet for en boligpolitik. Den fulde udlejning til enhver tid er et indicium for boligmangel, mens en vis boligreserve i form af ledige lejligheder er forudsætningen for mere normale tilstande. Jeg vil selvfølgelig ikke hermed antyde, at bolig mangelen i hovedstadsområdet er overvundet, slet ikke, fordi der er 160 ledige lejligheder i Hørsholm; der spiller naturligvis også andre forhold ind.

Trods de meget store tilskud til nybyggeriet må den stadig større afstand mellem lejen i det ældre byggeri og lejen i nybyggeriet nødvendigvis lægge en dæmper på de boligsøgendes lyst til at få deres boligbehov dækket i nybyggeriet. Hertil kommer de stadig større enheder i nybyggeriet, som medfører en række fordele af teknisk og økonomisk art, men som for udlejningens vedkommende indebærer den ulempe, at der sker en så stærk koncentration med hensyn til tid og sted, at det i en overgangsperiode måske kan knibe med at følge med, men billedet kan jo skifte så at sige fra måned til måned.

Efterspørgslen efter de endnu ledige lejligheder i Hørsholm vil formentlig accelerere i takt med udlejningen, og på baggrund af udlejningstallene for september-oktober vil jeg tro, at der inden så forfærdelig længe vil være fuldt udlejet i Ådalsparken. Jeg ser, at direktøren for Dansk almennyttigt Boligselskab i dag i Berlingske Tidende erklærer, at han vil æde alle hatte i landet, hvis ikke folk senest om 1 år står i kø for at få lejlighed i Ådalsparken. Han vil nu under ingen omstændigheder kunne komme til at æde min hat, for jeg har ingen.

Men lad mig slutte med at sige, at det er min opfattelse, at det problem, som vi her har mødt, og som jo ikke er enestående — vi har mødt det tidligere også i andre perioder og i andre byggerier — er et problem,

[Boligministeren.]

som vi også kan komme til at møde i fremtiden i storbyggerier, efterhånden som de bliver færdige. Skal vi bygge os ud af bolig-mangelen, må vi erkende, at jo nærmere vi kommer dette mål, desto større bliver risikoen for, at efterspørgslen efter lejligheder i nybyggeriet måske ikke hele tiden kan følge med, og at der derfor i en overgangsperiode kan opstå visse udlejningsvanskeligheder. Det er regeringens og lovgivningsmagts opgave at følge dette så nøje som muligt.

Arne Larsen: Der var ikke megen trøst at hente hos boligministeren, men det havde jeg i og for sig heller ikke forventet. Boligministeren indrømmer dog, at der er en vis træghed og visse vanskeligheder, men forhåbentlig alt sammen af forbigående karakter. Det er det måske nok. For hvis Ådalsparken koster 140 kr. pr. m², så kan jeg da godt se, at hvis vi fortsætter den nuværende boligpolitik, koster nybyggeriet om et år 160 kr. eller 180 kr. pr. m², og så bliver Ådalsparken lige pludselig billigt byggeri. Men jeg kan ikke forstå, at det er den vej, vi skal fortsætte ad. Og hvad sker der den dag, rentesikringsordningen for alle disse nybyggerier bortfalder? Ja, så er det ikke 140 kr. pr. m², men adskilligt mere, disse lejere kommer til at betale. Derfor synes jeg, at der skal gøres noget ganske alvorligt i denne situation. Trods boligsikringsordning og trods rentesikringsordning har vi et huslejeniveau i dag, som er så højt, at almindelige, jævne mennesker ikke kan klare boligudgiften.

Hvis boligministeren havde været til stede på boligbevægelsens stævne i Helsingør i begyndelsen af september, så havde han nok erfaret noget af en oprørsstemning, for hvad sagde man her? Man sagde: Vi er snart parat til at stoppe alt det, som kaldes socialt byggeri, for det er ikke andet end en karikatur. Man blev neddæmpet, og selvfølgelig går boligbevægelsen fortsat ind i nyt byggeri. Men man pegede her meget stærkt på, at løsningen, der lå snublende nær, måtte være, at samfundet igen går direkte ind i finansieringen af det almennyttige byggeri gennem ydelse af lån til en fast lav rente, således at der kan bygges boliger til en husleje, som kan betales af folk med jævne indtægter, og det var egentlig det, jeg havde håbet at boligministeren ville have svaret.

Boligministeren (Hastrup): Der bliver jo i nær fremtid lejlighed til en grundig drøftelse af boligproblemerne her i folketinget, men når hr. Arne Larsen henviser til det offentlige støtte, vil jeg dog gøre opmærksom på, at efter beregninger, som vi har foretaget i boligministeriet, er vi i øjeblikket i den situation, at den maksimale støtte, altså forskellen imellem et byggeris kostleje og det, som bliver den faktiske boligudgift for en familie med børn i et hovedstadsbyggeri, hvor kostlejen er 22.500 kr., andrager 14.500 kr. Man bringer altså under de nuværende ordninger med rentesikring og boligsikring boligudgiften ned fra 22.500 kr. til 8.000 kr., og der er således tale om en offentlig støtte til huslejebetalingen i det maksimale tilfælde på ca. 66 pct. Så kan man ikke sige andet, end at samfundet anstrenger sig og efter min mening i meget betydelig grad for at prøve på at tilvejebringe social retfærdighed på dette område.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af Kai Moltke til udenrigsministeren:

„Er ministeren ud fra de foreliggende meddelelser om, at Danmarks eventuelle optagelse i det europæiske fællesmarked vil medføre forpligtelser som medlem af en politisk og militær union, fortsat af den opfattelse, at dette vil være foreneligt med videreførelsen af vedtagen dansk atompolitik gående ud på, at kernevåben i fredstid under ingen omstændigheder kan placeres inden for dansk sø-, land- og luftterritorium, og vil regeringen modsætte sig en ændring af denne politik?“

Kai Moltke: Når jeg har rettet dette spørgsmål til udenrigsministeren, må jeg med det samme anmode om, at han ikke blot ordret gentager det svar, jeg fik ved åbningsdebatten her i tinget. Da kom hr. udenrigsministeren jo ind på, at det var et helt urimeligt spørgsmål, jeg havde stillet, og begrundelsen er tydelig nok: medlemskab af NATO er, som erfaringerne klart viser, foreneligt med dansk atompolitik, og derved er det åbenbart urimelige i hr. Kai Moltkes spørgsmål belyst.

Nu er udenrigsministeren lige såvel som jeg vidende om, at der er sket et og andet i mellemtiden. Man behøvede jo blot at lytte

[Kai Moltke.]

til weekendens radio- og fjernsynsudsendelser. Her fik vi pludselig at vide, at man i sin tid for Danmarks vedkommende, og det vil sige gennem udenrigsministeren, har taget en vis reservation med hensyn til de militære anliggender. Og så vidt jeg forstår — det er jo meget vanskeligt at få pressen til at give befolkningen oplysning her — har man fået et svar på denne danske reservation, som kort og godt går ud på, at man ikke kan tillade forbehold med hensyn til militære og udenrigspolitiske spørgsmål.

Endvidere foreligger der en hel del materiale fra fællesmarkedet i en betænkning om den gradvise oprettelse af en udenrigs- og militærpolitisk union. Ja men hvis det er en betingelse for at indtræde i fællesmarkedet, så er der jo tale om at fraskrive sig en væsentlig del af dansk suverænitet, og noget sådant kan mig bekendt kun gennemføres ved en grundlovsændring.

Kommer vi ind i en udenrigspolitisk og militærpolitisk union, er det ikke længere udenrigsministeren eller nogen dansk myndighed, som har herredømmet over, hvordan det vil komme til at se ud med enkeltheder i vor politik. Derfor vil jeg i første omgang bede udenrigsministeren om at oplyse, hvad der foreligger siden åbningsdebatten og indtil i dag.

Udenrigsministeren (Poul Hartling): I folketingets åbningsdebat den 8. oktober i år stillede det ærede medlem præcis det samme spørgsmål, som nu er stillet i dag. Det er at læse sp. 285, og mit svar er at finde sp. 309. Jeg har undret mig over, hvad formål det kunne have at stille det samme spørgsmål med en måneds mellemrum. Ganske vist hedder det i pædagogikken, at gentagelse er lærdommens moder, og jeg arbejder naturligvis gerne med på hr. Kai Moltkes fremgang i lærdom, selv om det sker uden større forhåbninger. Men jeg svarer da som for en måned siden — jeg skal undlade at henvise til det urimelige i spørgsmålet ved denne lejlighed, det står allerede i sp.

309 — at dansk medlemskab af fællesmarkedet ikke, jeg gentager: ikke kan ændre vor atompolitik.

Det politiske samarbejde inden for fællesmarkedet har som bekendt konsultativ karakter. Jeg forstod på den mundtlige begrundelse af spørgsmålet for et øjeblik siden, at ordene „som bekendt“ ikke går på det ærede medlem hr. Kai Moltke, men det er ikke desto mindre sådan, at tanken om en udenrigs- og militærpolitisk union, som hr. Kai Moltke fremstillede den, må stå for hans egen regning. Det politiske samarbejde, som er lagt frem, har konsultativ karakter, og der er intet i dette samarbejde, der kan forpligte os til at ændre dansk kernevåbenpolitik. Jeg understreger, at regeringens kernevåbenpolitik ligger fast. Den går nu som hidtil ud på, at der ikke må findes kernevåben inden for dansk område. Jeg siger det igen som for en måned siden klart og utvetydigt. Jeg er parat til at sige det én gang til om en måned, hvis det ærede medlem skulle behøve at spørge igen.

Kai Moltke: Jeg er selv en stor beundrer af den pædagogiske metode. Men udenrigsministeren må vistnok kunne se, at der i formålsparagrafferne for EEC, som de har ligget i årevis siden Romtraktatens udarbejdelse, er en bevidst stræben henimod en ændring af forholdene, en koordinering som den omtalte.

Da vi står over for en fællesmarkedsdebat her i tinget, vil jeg spørge, om udenrigsministeren er villig til at sørge for, at den eller de betænkninger om politisk og militærpolitisk union, som findes, bliver stillet til folketingets medlemmernes rådighed, at folketingets medlemmer kan få adgang til at se de reservationer, der i sin tid blev taget af den danske regering med hensyn til militærpolitikken, og at det svar, som Danmark har modtaget på dette fra fællesmarkedet gennem udenrigsminister Scheel, vil være til rådighed for folketingets medlemmer, før man indlader sig i en debat om ting, som man overhovedet ikke har nogen oplysning om?

[Kai Moltke.]

Jeg skal altså ud fra den pædagogiske metode blot spørge: er udenrigsministeren villig til at gøre disse materialer tilgængelige i skriftlig form for folketingets medlemmer, før vi når frem til fællesmarkedsdebatten?

Udenrigsministeren (Poul Hartling): Jeg må måske lige sige til det ærede medlem, at i ethvert pædagogisk arbejde drejer det sig ikke blot om muligheden for at aflevere materiale, men også om den lærvillighed, som er til stede hos dem, der skal modtage pædagogikken.

I formålsparagrafferne i Romtraktaten står der intet om en militærpolitisk union, og det kan kun tjene agitatoriske formål, når man forsøger at lægge noget ind, som ikke står der.

Hvad angår den såkaldte Davignonrapport og de danske bemærkninger til den, som ikke på nogen måde kan falde ind under betegnelsen reservation eller noget lignende, så er dette allerede til folketingets rådighed i udenrigspolitikken.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af Højland til undervisningsministeren:

„Kan ministeren oplyse, hvornår prøver i enkelte fag til realeksamen vil kunne gives ved forberedelseskurser under lov om fritidsundervisning?“

Skriftlig begrundelse:

Ved gennemførelse af lov om fritidsundervisning blev der åbnet mulighed for, at forberedelseskurser under denne lov ud over de tekniske forberedelseseksaminer kunne give undervisning til og prøver i enkelte fag til HF, studentereksamen og realeksamen.

Igangsættelsestidspunktet blev efter loven overladt til ministeren, der indtil nu har ladet HF afholde ved enkelte kurser efter dette princip.

Det vurderes imidlertid, at der klart er behov for igrangsættelse for enkeltfagsprøver også på realeksamensniveauet.

Herved smidiggøres efteruddannelsesområdet yderligere, og det vides, at flere kurser har såvel kapacitet som evne til at dække også dette område.

Højland: Mit spørgsmål har i og for sig den fornøjelige begrundelse, at man fra ministeriets side har iværksat en aktivitet, som synes at få en succes, man kunne ønske udvidet. Der er tale om deleksamensprincippet inden for voksenundervisningen. Der er tale om deleksamen til studentereksamen, højere forberedelseseksamen og realeksamen. Hjemmelen for disse deleksaminer findes i lov om fritidsundervisning, og ministeren har foreløbig ladet dette arbejde iværksætte på HF-niveau ved en række af landets forberedelseskurser.

Jeg tror, ministeren er enig med mig i, at dette forsøg tegner til en sådan succes, at man allerede nu kunne ønske en udvidelse. Succesen består dels i, at den studerende får mulighed for at tilvælge det eller de fag, der har størst relevans til den videreuddannelse, som vedkommende ønsker sig, dels i, at tilvalgsprincippet muliggør, at man strækker uddannelsen ud over den normale enhedstid, som uddannelsen i den øvrige undervisningssektor ellers ville have. Delfagsprincippet er en værdifuld gevinst for hele efteruddannelsessektoren, og det skulle glæde mig, hvis undervisningsministeren kunne bekræfte, at man overvejer en udvidelse f. eks. også til realeksamensområdet.

Undervisningsministeren (Helge Larsen): Jeg er ganske enig med hr. Højland i det meget glædelige og meget opmuntrende, at der igennem fritidsloven er givet en række muligheder for voksenundervisning og efteruddannelse, og at det efter alt, hvad vi kan se, bliver en succes, vel endda større end de mest optimistiske havde forventet.

I bekendtgørelsen af 1969 om fritidsundervisning for voksne er anført — og det er det, som hr. Højland henviser til:

„Der kan tillige godkendes undervisning, der forbereder til prøver i enkelte fag i niveau med realeksamen, HF og studentereksamen. Ikrafttrædelsestidspunkt og retningslinjer herfor fastsættes af undervisningsministeren.“

Det er således understreget, at der ikke kræves ændring af lov om fritidsundervisning for at iværksætte sådan undervisning, og for så vidt angår højere forberedelseseksamen, er det fastslået, at denne eksamen

[Undervisningsministeren.]

kan tages stykkevis, hvorimod såvel real- som studentereksamen er opbygget som hele eksaminer. Det vil derfor kræve en ændring af realeksamens struktur, såfremt der skal være mulighed for at aflægge prøver i enkeltfag, og hele spørgsmålet om realeksamens struktur er til behandling i folkeskolens læseplanudvalg i forbindelse med drøftelse af folketingets vedtagelse af 9 punkts programmet i forbindelse med udvidelse af undervisningspligten i 1972. Før folkeskolens læseplanudvalg har færdigbehandlet spørgsmålet og afgivet indstilling, er der ikke basis for at ændre realeksamens struktur og dermed for at indføre undervisning, afsluttende med prøver i enkeltfag på realeksamensniveau.

Som det fremgår af det, jeg har sagt, arbejdes der med spørgsmålet, og jeg håber, at vi, når de nye læseplaner er færdigudarbejdet, vil kunne finde en løsning på det.

Højland: Jeg vil gerne takke ministeren for svaret. Jeg er godt nok lidt ked af, at der er så mange hurdler undervejs, der skal hoppes over, men jeg tolker alligevel svaret i afgjort positiv retning og beder om, at man under den nødvendige strukturændring tager hensyn til de allerede indvundne erfaringer, således at strukturen bliver ændret, så enkeltfagsprincippet bliver muligt i hvert fald i efteruddannelsessektoren.

Undervisningsministeren (Helge Larsen): Jeg skal gerne svare på det sidste, at det vil vi gerne overveje, men skal måske føje til, at det kan være et spørgsmål, om man ikke netop ved at satse alt for stærkt på realeksamen forsinker en hensigtsmæssig udvikling mod den smidiggørelse af uddannelsessystemet, som vi alle ønsker.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Lene Bro* til undervisningsministeren:

„Agt ministeren at liberalisere bestemmelsen om ikke-studenters adgang til eksamen fra universiteterne samt oplyse, hvilke kriterier der ligger til grund for de hidtil givne dispensationer, herunder oplyse, hvor mange dispensationer der indtil nu er givet?“

Lene Bro: Når jeg har rejst spørgsmålet om liberalisering og ministerens syn på dette, af adgangskriteriet for at studere og tage eksamen ved universiteterne, er det, fordi jeg finder, at de nuværende adgangsbetingelser har en stor social skævhed, og dagspressen har givet offentligheden den opfattelse, at disse dispensationer gives temmelig tilfældigt. Jeg finder det uheldigt, at menesker, der ikke har haft mulighed for at tage en studentereksamen i de unge år, skal tvinges til at gøre det senere, hvis de ønsker en højere uddannelse. F. eks. kunne en erhvervsmæssig erfaring efter min mening være et fuldt så godt grundlag for en videreuddannelse. Jeg håber, at ministeren er enig med mig i det, og at ministeren vil undersøge, om de kriterier, der anvendes for bedømmelse af dispensationsmuligheder i dag, ikke er for snævre.

Jeg vil i den forbindelse bede ministeren give et eksempel på, hvilke kriterier der er anvendt, og hvor mange dispensationer der er givet. Jeg tror, ministeren vil give mig ret i, at det gælder om at fremme alles mulighed for uddannelse, og en liberalisering af adgangsbetingelserne vil kunne medvirke hertil.

Undervisningsministeren (Helge Larsen): De nugældende regler om adgang til at studere og tage eksamen ved universiteterne blev fastsat i foråret 1967 og revideret i efteråret 1969. De er således ganske nye. Efter disse regler er følgende eksaminer adgangsgivende: studentereksamen naturligvis — det har den været igennem mangfoldige år — afsluttende eksamen fra samtlige højere uddannelsesinstitutioner uden for universiteterne, afsluttende eksaminer fra handelshøjskolernes korterevarende uddannelser, teknikumingeniørekksamen, lærerekksamen, bibliotekareksamen og afgangsbævis fra arkitektskolerne. Endvidere giver højere handelseksamen fra 1969 adgang til universiteternes økonomiske og juridiske studier, og universiteterne har givet tilsagn om at give adgang på grundlag af højere forberedelseseksamen under hensyn til tilvalgsfag og det samlede eksamensresultat. Når erfaringerne er indhøstet herfra, vil bestemmelserne formentlig kunne ændres således, at højere forberedelseseksamen bliver en af de eksaminer, der giver umiddelbar ret til

[Undervisningsministeren.]
immatrikulation. Der er altså en række uddannelser, som giver adgang, selv om de ikke nødvendigvis bygger på studentereksamen.

Adgangsbestemmelserne indeholder desuden en dispensationsbemyndigelse, hvorefter hvert universitets rektor i individuelle tilfælde kan meddele tilladelse til indskrivning af studerende. I sådanne tilfælde kan immatrikulation begrænses til kun at give adgang til at studere og tage eksaminer inden for bestemte fagområder.

Når fru Lene Bro spørger, hvilke kriterier der har været lagt til grund for de hidtil givne dispensationer, må jeg svare, at der, netop fordi dispensationsbemyndigelsen er givet til universiteternes rektorer, ikke fra ministeriets side er fastlagt generelle retningslinier. Men det er en klar forudsætning, at afgørelsen i de enkelte sager sker efter en samlet vurdering af ansøgerens samlede for-kundskaber, såvel teoretiske som praktiske, hvorved også de tilfælde, som fru Lene Bro nævnte, vil kunne tages med i vurderingen, når der skal gives dispensation. Men som sagt: faste regler er ikke givet af ministeriet, idet afgørelsen er lagt ud til de enkelte universiteters rektorer.

Jeg er imidlertid bekendt med, at afgørelserne først og fremmest træffes ud fra en vurdering af, om ansøgeren dokumenterer en uddannelse, der som helhed betragtet må skønnes at svare til en af de adgangsgivende eksaminer, og hvis dette ikke er tilfældet, så ud fra en vurdering af, om skoleuddannelse på forskellig vis er suppleret med en sådan fagrelevant uddannelse, at indskrivning ved det ønskede studium er berettiget.

Antallet af studerende, der er immatrikuleret ved dispensation siden 1967, er for Odense universitet 61, for Århus universitet 29 og for Københavns universitet ca. 260 af i alt ca. 400 ansøgninger. Immatrikulationen er i så godt som alle tilfælde sket med henblik på et enkelt fagområde, og der er i en vis udstrækning stillet krav om tillægsprøver.

Jeg vil gerne give udtryk for, at det nu, efter at disse nye regler med dispensationsadgangen har været i kraft i 4 år, vil være naturligt, om de, der har arbejdet med ansøgningerne, gør status over situationen med henblik på sagens videre forløb. Be-

stemmelserne er, som det fremgår af det, jeg har sagt, ganske liberale. En yderligere liberalisering vil det næppe være rigtigt at tage stilling til, før man har en opgørelse over, hvorledes erfaringerne med den nye ordning har virket, men 4 års erfaring er ved at være grundlag nok for, at en sådan opgørelse kan foretages.

Lene Bro: Jeg er ved at synes, det er helt hyggeligt at stille spørgsmål til undervisningsministeren. Jeg er nok en af de få, der er i den situation at få et klap på skulderen hver gang.

Det var rart at høre, at ministeren er enig i, at vi skal lukke op for disse dispensationsmuligheder. Men så vil jeg gerne spørge ministeren: kan vi vente et initiativ fra ministerens hånd, der går ud på, at det nu undersøges, så man får en klar opfattelse af, hvem der kan komme ind — at man gerne vil forsøge at liberalisere det?

Undervisningsministeren (Helge Larsen): Der lå vist i det, jeg sagde i mit første svar, at vi gerne vil lade foretage en opgørelse og en vurdering af de erfaringer, man har. Derefter vil man kunne tage stilling yderligere.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om begrænsning af refusion i henhold til lov om tilskud til de offentlige veje.

(Lovforslaget (nr. 14) findes i tillæg A. sp. 923, fremsættelsen i tidenden sp. 105).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ove Hansen: I marts måned i fjor behandlede vi byrdefordelingsforslagene, og dengang gennemførte et flertal i folketinget desværre betydelige nedskæringer af vejrefusionerne, nemlig med ca. 33 $\frac{1}{3}$ pct. Jeg beklager denne nedskæring, og det tror jeg også mange kommuner gør. Men jeg havde dog opfattelsen af, at dermed var kommunerne fredet; nu ville man i hvert fald ikke foretage yderligere ændringer, og skulle der foretages ændringer, måtte det da snarere